

Háztartási termelés az időmérleg felvétel alapján

Szép Katalin – Sebők Csilla

XIII. Gazdaságmodellezési Szakértői Konferencia

2014. június 6.

A háztartás

„A háztartások – mint fogyasztók – olyan egy helyen lakó személyek kis csoportjaként határozhatók meg, akik jövedelmük és vagyonuk egy részét megosztják egymással, és bizonyos termékeket és szolgáltatásokat – elsősorban élelmet és lakásszolgáltatást – közösen fogyasztanak el, illetve vesznek igénybe. ...” (ESA 2.75)

ESA - Az európai nemzeti számlák rendszere, a továbbiakban az 1995-ös kötetre hivatkozunk.

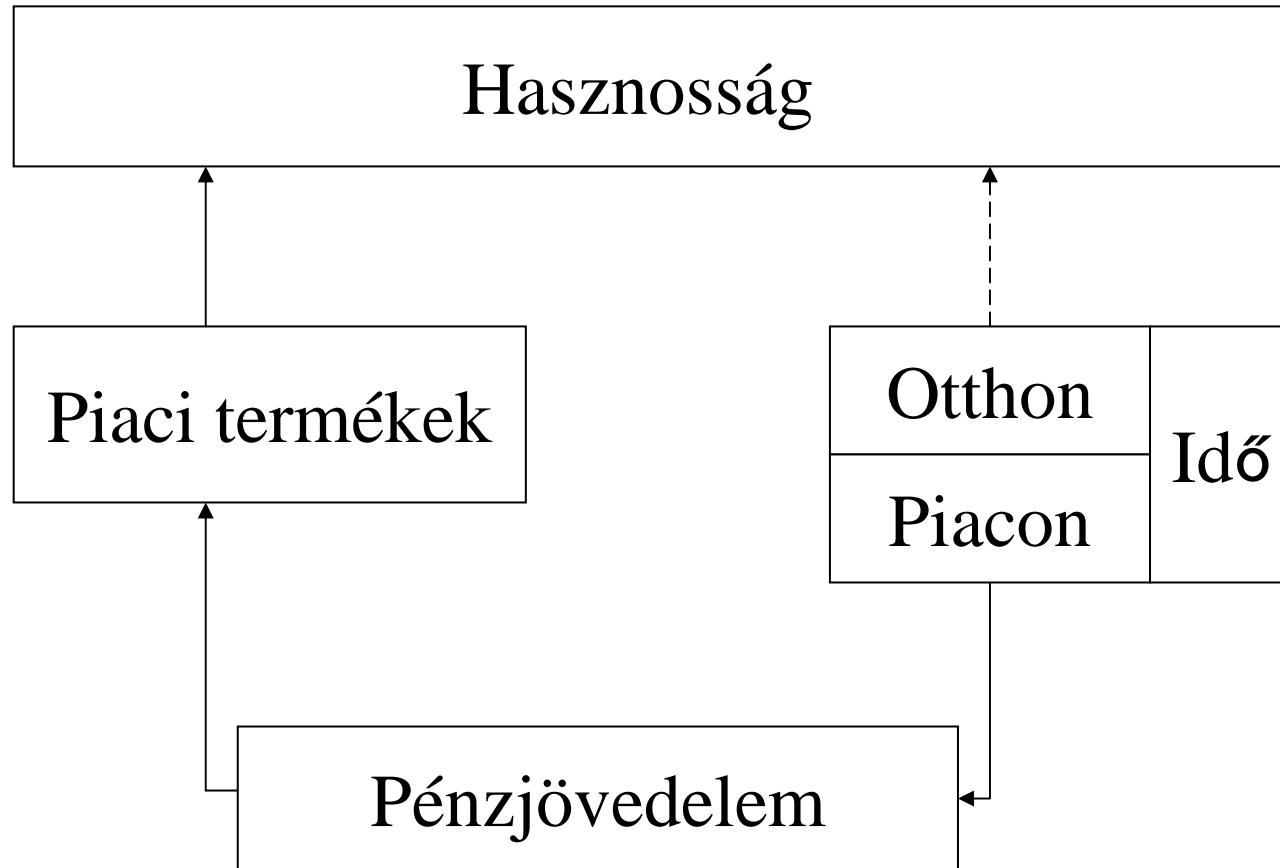
Háztartási termelés fogalma

Reid (1934) „harmadik szereplő elve”:

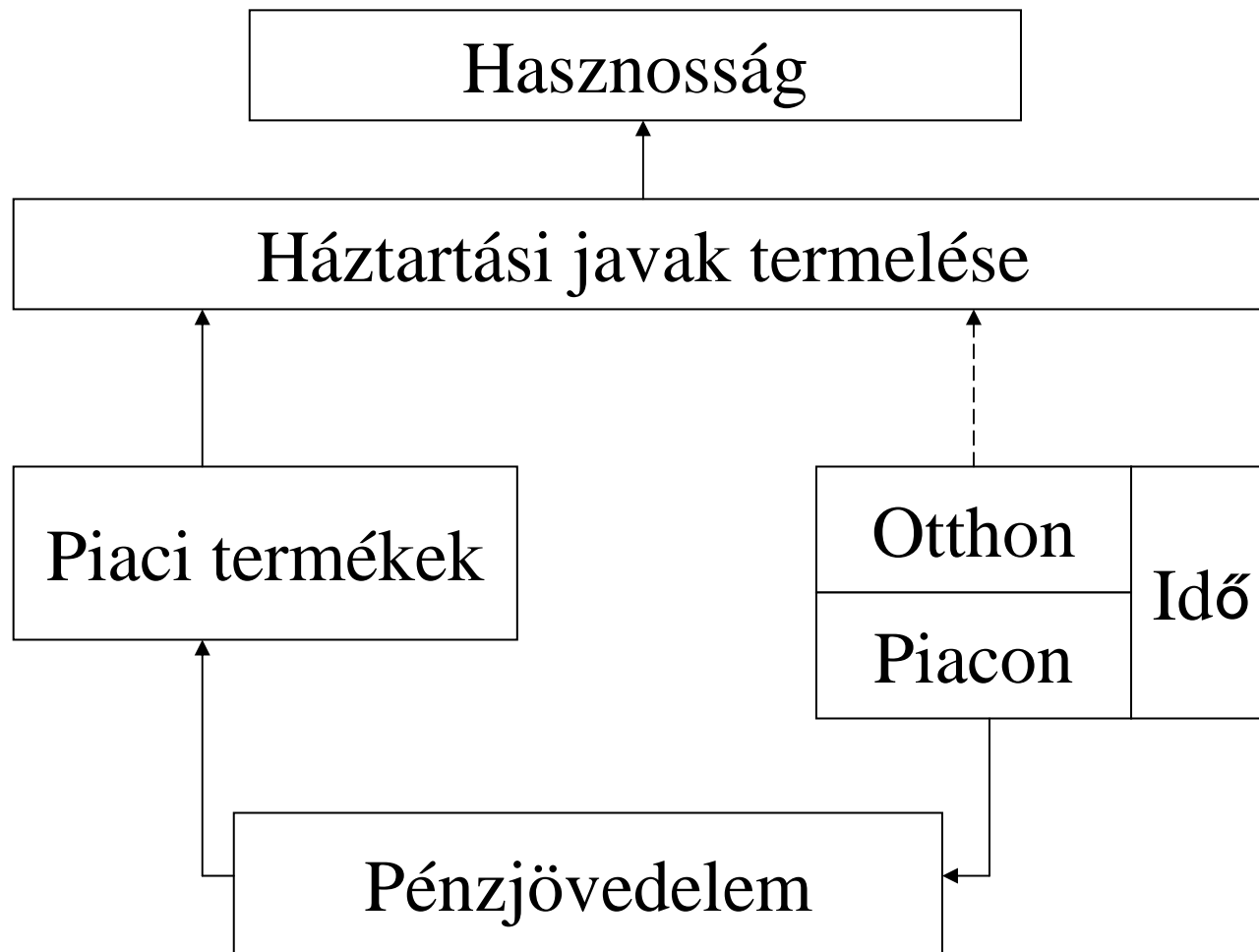
„amit egy családtag a másik családtag számára végez, s ami helyettesíthető piaci termékkel vagy szolgáltatásokkal, ha a körülmények (jövedelem, piaci feltételek, személyes ambíciók) lehetővé teszik azt a háztartási csoporton kívülről megszerezni.”

Forrás: Margaret G. Reid (1934): Economics of Household Production.
J. Wiley & Sons

Hagyományos háztartási modell

Háztartási termelési modell

A termelés fogalma

ESA'95: 3.07-3.08 : "A termelés olyan termék vagy szolgáltatás előállítási tevékenység, amely munkaerő, tőke, termék és szolgáltatás felhasználásával egy szervezeti egység ellenőrzése és felelőssége alatt valósul meg.

....

A háztartások saját fogyasztásra történő termelését akkor kell számba venni, ha az ilyen típusú termék-előállítás jelentős, vagyis valamely ország esetében feltételezhető, hogy adott termék esetében mennyiségét tekintve magas a saját fogyasztásra történő termelés részaránya. ...”

Háztartási szatellit számla

Célja: Az ESA termelés határainak kiterjesztése alapján felölelje a teljes nem-piaci háztartási termelést:

- az ESA-n kívüli háztartási termelés mérése,
- ezt integrálja az alap nemzeti számlákba. Az ESA és a nem-ESA termelés összegét mint „kiterjesztett termelést” kezeljük.

Megj.: háztartási termelés értéke jelentős, GDP 30-50%-a

A háztartási termelés fő feladatok szerint

		A háztartás fő feladatai				
		<i>Lakhatás</i>	<i>Élelmezés</i>	<i>Ruházkodás</i>	<i>Gondoskodás</i>	
Termék		Háztartástagok lakhatása	Étkezés, ital	Ruhanemű	Gyerek, felnőtt, idős	
Tevékeny-ség	Főtevékenység	Házépítés, felújítás	Ételkészítés	Textíliák készítése	Felügyelet, játék, tanítás	
	Kise-gítő tevé-keny-ség	Vásárlás	Lakásvásárlás lakásfelszerelés	Élelem	Ruhanemű	Játék, könyv, babakocsi
		Karban-tartás	Lakásberendezés fűtés, vízellátás		Ruha, cipő	
		Kis-termelés	Növények gondozása	Háziállat tartás		Állatok gondozása
		Tisztán-tartás	Lakás, pince, garázs, udvar	Mosogatás	Mosás, vasalás	
		Szállítás	Utazás	Vásárlás		Gyermek, felnőtt
		Irányítás	Számlafizetés, döntéshozás	Beszerzés megtervezése	Tervezés, döntés	Gyerek tevék. koordinálása
Fizetett háztartási alkalmazott tevékenység		Takarítás	Főzés	Mosás, vasalás	Felügyelet	

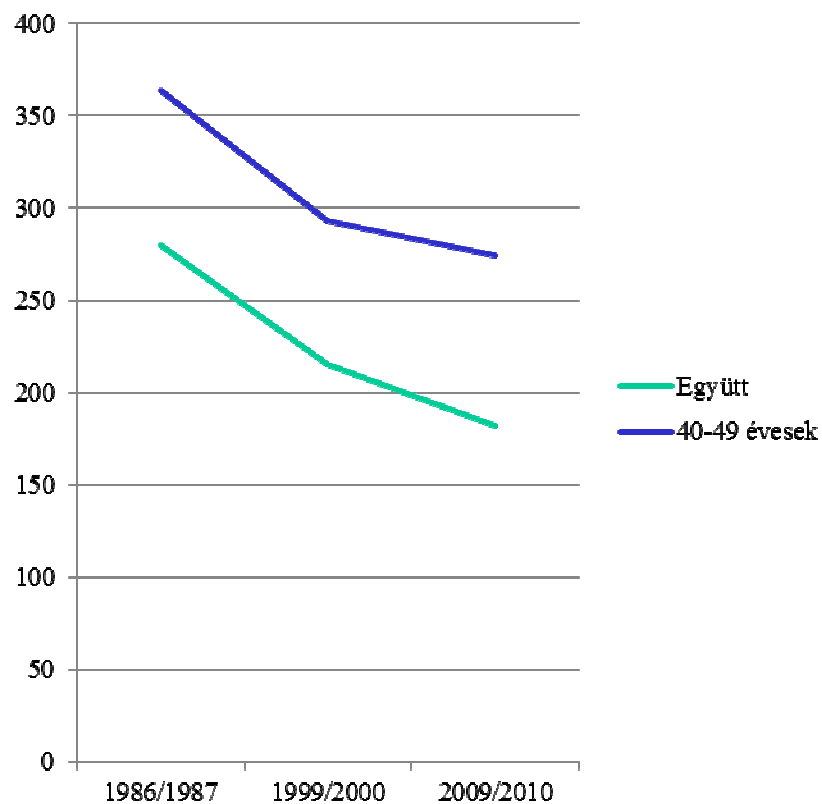

Háztartási termelés volumenének becslése

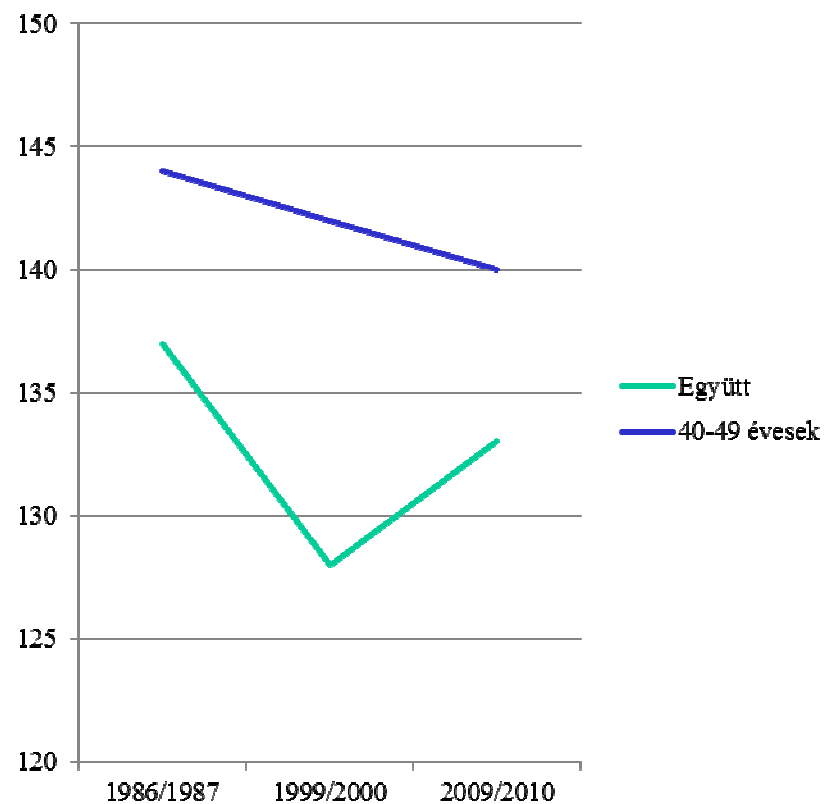
- Output alapján: előállított termékek és szolgáltatások volumene
- Input alapján: időráfordítás, időmérleg alapján

Időráfordítás tendenciái Magyarországon

Keresőtevékenység perc/nap

Háztartási és ház körüli munka perc/nap

Gazdasági válság

- Hogyan reagálnak a háztartások a piaci munkalehetőségek szűkülésére?
- Mire fordítják a munkahelyük elvesztésekor felszabaduló idejüket?
- Egyik lehetőség: háztartási termelés, hisz az jövedelmi oldalról részben kompenzálhatja a jövedelemkiesést.
- A kérdés vizsgálata az USA-ban, alapja az évente rendelkezésre álló időmérleg

Időfelhasználás a gazdasági válság idején az USA-ban

Adatforrás: Amerikai időmérlegfelvétel 2003-2010

Időkategóriák: a szabadidő tartalmazza a testi higiénéit, az étkezést is; a gyerekgondozás eltérően viselkedik, mint a többi háztartási munka, ezért szerepel.

Főbb megállapítások:

A felszabaduló piaci munkaidő

- Mintegy 30%-át a háztartási termelés hasznosítja (a trend alapján korrigált várható értékhez képest);
- Mintegy 50%-a a szabadidőt növeli, elsősorban az alvás és a TV javára;
- Növekszik a gyerekgondozásra, vásárlásra, tanulásra, egészségre fordított idő is;
- A különböző társadalmi csoportokban eltérés mutatható ki.

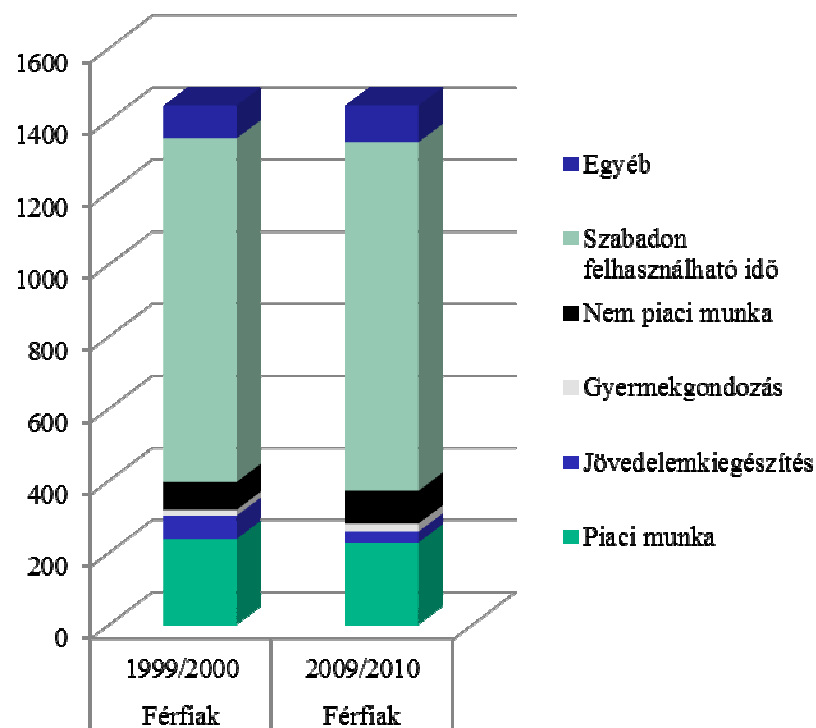
Forrás: Mark Aguiar, Erik Hurst, Loukas Karabarbounis: Time Use During Great Recession. American Economic Review 2013. 103(5): 1664-1696

Magyar időmérleg alapján

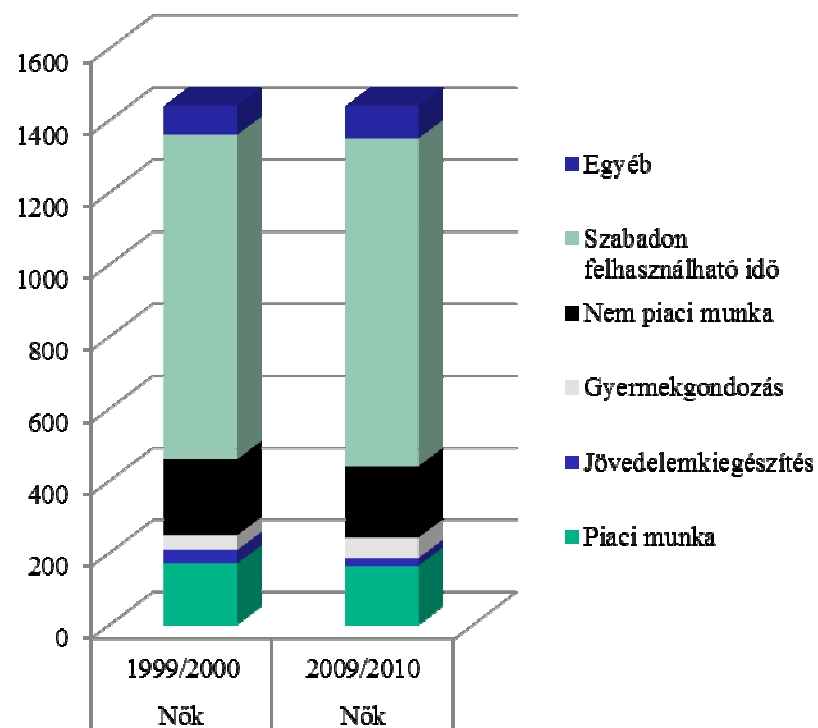
1. Milyen változások történtek az időfelhasználásban 1999-2000 és 2009-2010 között? (lin. regresszió dummy változókkal, demográfiai változókkal kontrollálva ill. anélkül)
2. Tevékenységek közötti kapcsolat vizsgálata 2009-2010-ben. Regressziós elemzéssel megvizsgáltuk, hogy az egyes tevékenységek időráfordítása, hogyan függ a keresőtevékenységre fordított időtől? (lin. regr. demográfiai változókkal kontrollálva ill. anélkül)
  - A válság hatásának kimutatása a ráfordítások időbeni változása alapján nem volt lehetséges. Hipotézis (nem ellenőrzött): Az egyének közötti különbségekből az időbeni változás jellemzőire következtethetünk.
  - Demográfiai változók:
    - Nem
    - Családi állapot
    - Van-e gyerek a háztartásban
    - Korcsoport
    - Iskolai végzettség

Időráfordítás szerkezete perc/nap

Férfiak

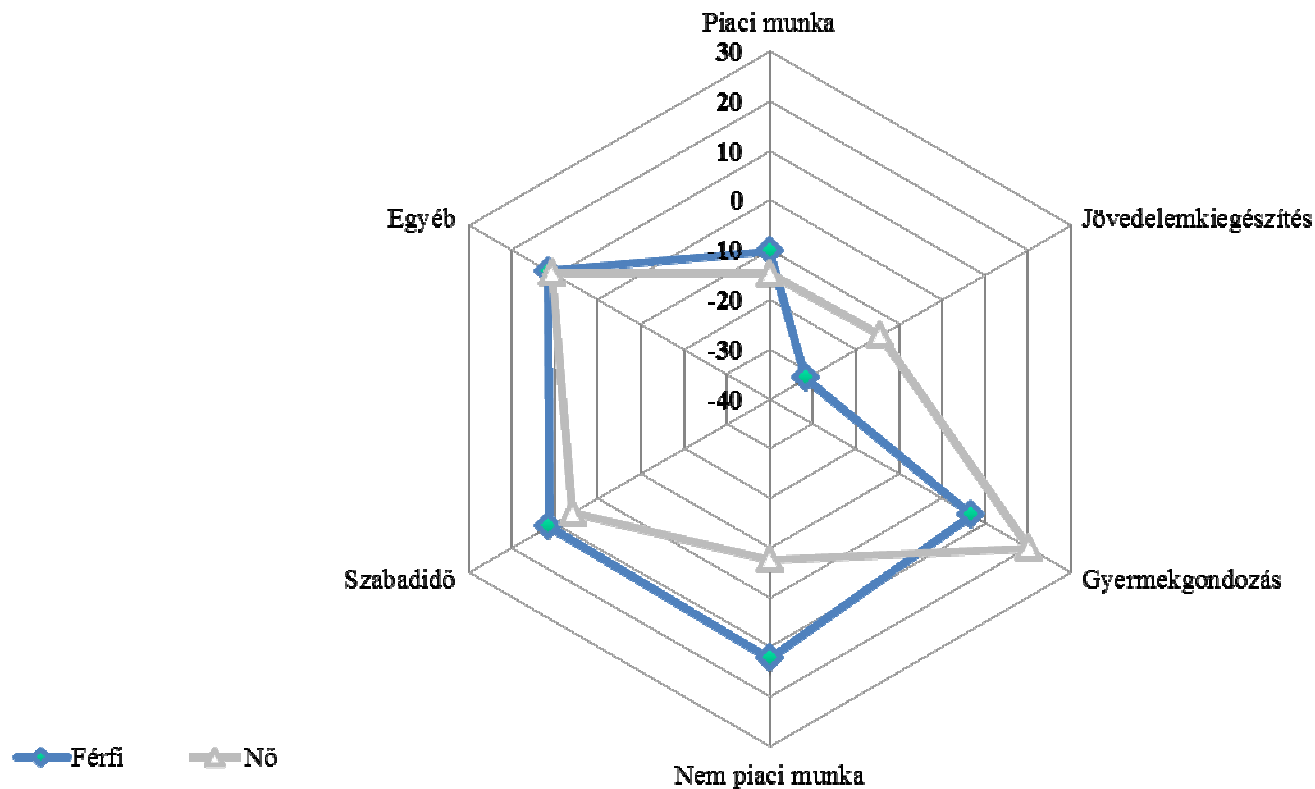

Nők

A főbb tevékenységcsoportokra fordított idő változása nemek szerint

1999-2000 és 2009-2010 között (standardizálatlan együtthatók, perc)

Az ábrán a regressziós együtthatók értékei, melyek az időtényező (1999-2000 versus 2009-2010) szociodemográfiai 15 tényezőkkel kontrollált hatását mutatják az egyes tevékenységekre fordított időre

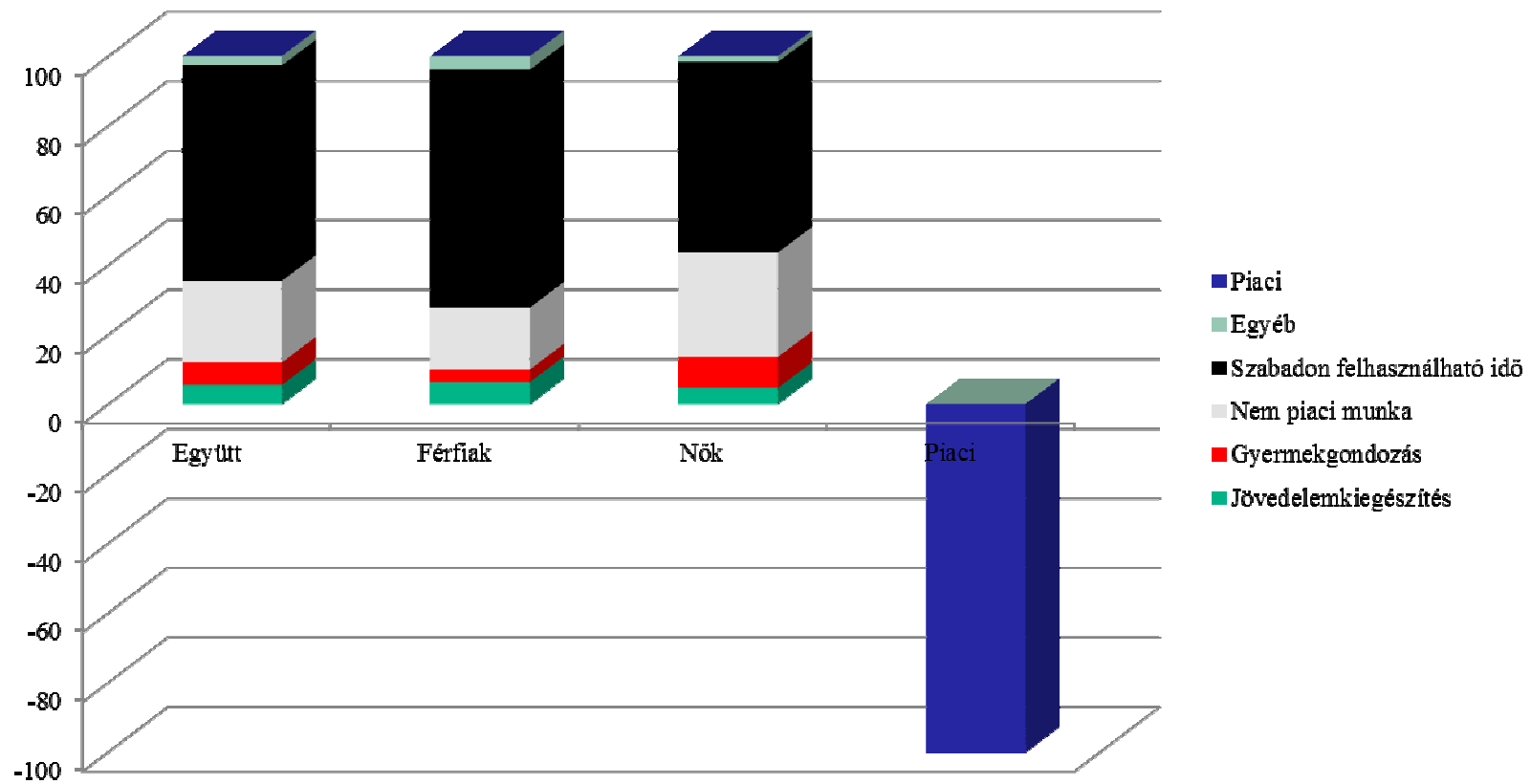
100 egység felszabaduló munkaidő allokációja*

Tevékenységcsoport	19-59 éves népesség							
	Összesen	Nem		Iskolai végzettség			18 éves vagy fiatalabb gyermek a ht.-ban	
		Férfi	Nő	alapfokú és szakmunkás	középiskola érettségivel	főiskola, egyetem	nincs	van
Jövedelemkiegészítés	5	6	5	7	4	4	6	5
Gyermekgondozás	6	4	9	6	5	9	1	12
Nem piaci munka	23	18	30	24	23	25	22	25
Szabadon felhasználható idő (fiziológiailag kötött tevékenységekkel)	62	68	55	64	60	60	66	58
Egyéb	3	4	2	-1	7	1	5	0

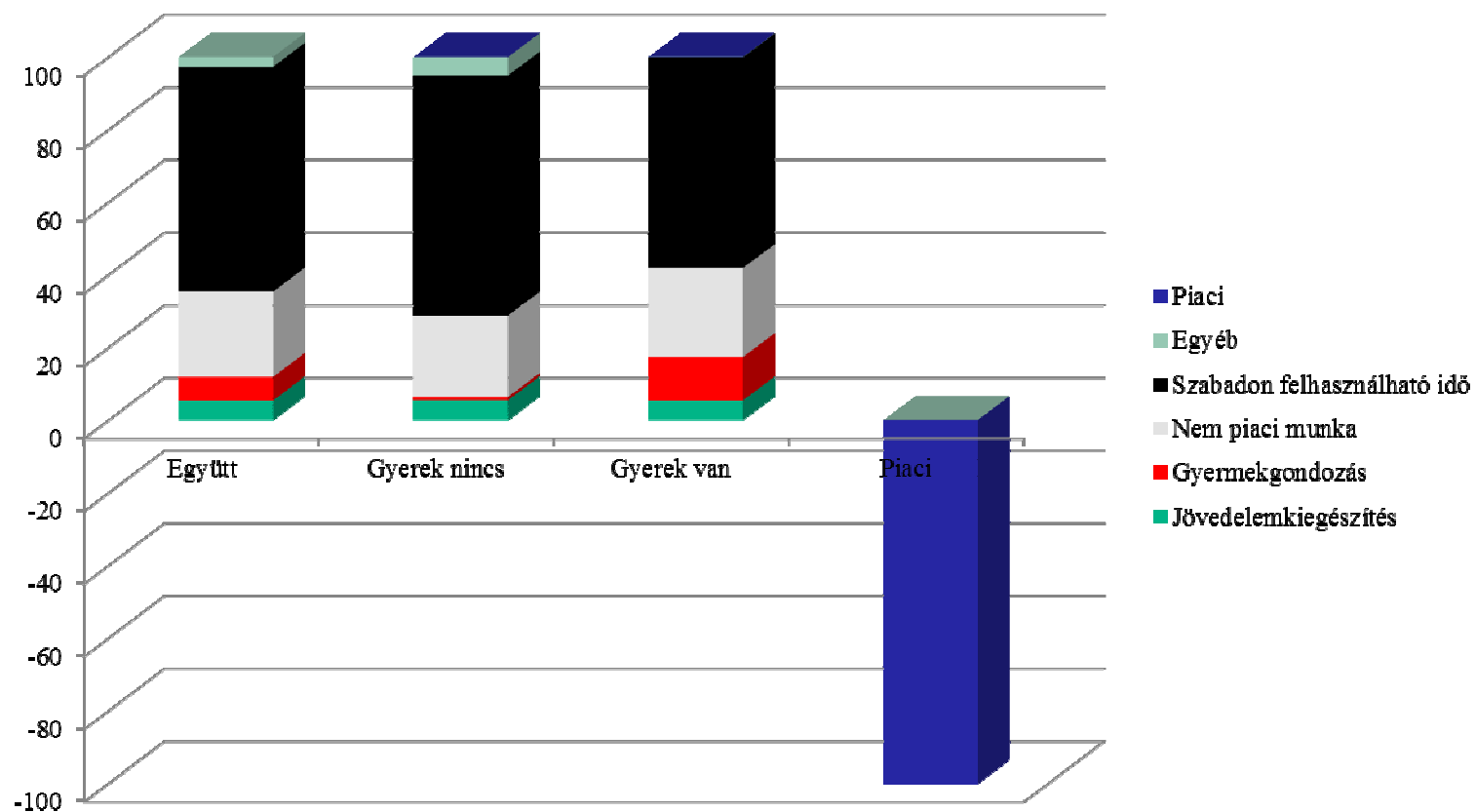
*regressziós együtthatók (-piaci munkára fordított idő együtthatói), demográfiai változókkal kontrollált lineáris regressziókban

100 egység felszabaduló munkaidő allokációja

100 egység felszabaduló munkaidő allokációja

Következtetések

- Átlagosan az egységnyi felszabaduló fizetett munkaidő 23%-át fordítják nem-piaci, háztartási munkára, 6%-át gyermekgondozásra, 5%-át tanulásra, de 62%-a a pihenést is magába foglaló szabadidőt növeli;
- A nők a felszabaduló idő nagyobb részét fordítják háztartási munkára (30 vs 18) és gyermekgondozásra (9 vs 4), mint a férfiak a szabadidő rovására;
- Azokban a háztartásokban, ahol van 18 év alatti gyermek, a felszabaduló idő 12%-át fordítják gyermekgondozásra, és 25%-ot háztartási munkára, míg ahol nincs gyermek 22%-kal nő a háztartási munka, a többi a szabadidőt és tanulásra fordított időt növeli.

Köszönjük a figyelmet!

Várjuk a kérdéseket, véleményeket,
hozzászólásokat!